

Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze

<https://www.valodaskonsultācijas.lv/lv/questions/991>

Jautājums

Piedaloties konkursā, balvā iespējams saņemt krekliņu ar uzrakstu *Doties balsot vaig*. Kas tas par vārdu **vaig**?

Atbilde

Vārds *vaig* ir darbības vārda *vajadzēt* 3. personas formas *vajag* sarunvalodā lietots izrunas variants *vaig*.

„Vaig” ir latviešu dizaina uzņēmums, kurš ražo apģērbus ar apdrukām, piemēram, „blēņas darīt vaig”, „kūkas vienmēr vaig”, „atpūsties vaig” u. tml. Zīmolā izmantotais vārds *vaig*, kā noprotams, ir darbības vārda *vajadzēt* 3. personas formas *vajag* sarunvalodā lietots izrunas variants *vaig*.

Latviešu valodā runā notiek dažādas fonētiskas pārmaiņas, piemēram, līdzskaņu pozicionālās pārmaiņas, kā asimilācija balsīguma ziņā, piemēram, *labs* > [*laps*] vai *uztraukties* > [*ustraukties*], arī vokalizēšanās, piemēram, *dīvpadsmīt* > [*diupatsmīt*] u. tml.

Runā mēs cenšamies ekonomēt valodas līdzekļus, atvieglojot artikulāciju, tādēļ nereti konstatējams skaņu zudums, kas veicina gan pozicionālas pārmaiņas vārdos, gan zilbju skaita samazināšanos – tās dēvē par kombinētām atkāpēm fonēmu lietojumā. Darbības vārda *vajadzēt* (arī *nevajadzēt*) un īpašības vārda *vajadzīgs* (arī *nevajadzīgs*) formās sarunvalodā nereti tiek elidēts patskanis *a*, savukārt līdzskanis *j*, nonākdams tautosillabiskā pozīcijā ar patskani *a*, vokalizējas, proti, rodas pozicionāls divskanis: *vajadzētu* > *vaidzētu*, *vajag* > *vaig*, *nevajadzīgs* > *nevaidzīgs* utt. Šis izrunas variants mūsdienās ir jau folklorizējies un pārņests rakstu formā.

Atkāpes no pareizrūnas un pareizrakstības normām valodā bieži lietotas arī apzināti kā stilistisks līdzeklis, un, izmantojot saīsināto izrunas variantu rakstveidā, tiek veidota tāda kā vārdu spēle, uzsvērts kods, kurš saprotams un tuvs tikai šo variantu zinātājiem.

Šādas modificētas sarunvalodas izrunas varianti ir arī: *interesanti* > *incanti*, *izskatās* > *istās*, *ārprāts* > *āpāc* u. tml.

Var diskutēt, cik korekti ir minētās valodas spēles izmantot, piemēram, valsts vai pašvaldības iestādei, un cik motivēts ir šādu neliterāru

izrunas variantu lietojums. Konkrētajā gadījumā mudinājums izmantots saziņai ar noteiktām vēlētāju grupām, kuras atkāpes no normas uztvertu kā valodas spēli, nevis kaitniecisku darbību pret latviešu valodu vai nejauši pieļautu kļūdu. Tiesa gan, lielai daļai sabiedrības vārds *vaig* var radīt asociācijas ar bēdīgi slaveno jautājumu *Maisiņš vaig?*, kas saistās nevis ar apzinātu valodas spēli, bet gan ļoti vājām latviešu valodas zināšanām vai pat valodas kropļošanu.

Avoti

Logina, S., Pēča, K., Pūtele, I., Zilgalve, E. [Valodas konsultācijas](#). *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 16. Atb. red. I. Lokmane. Rīga : Latviešu valodas aģentūra, 2021, 179.–180. lpp.

